

ELSE BERG, WIM SCHUMACHER, RAOUL HYNCKES, A. COLNOT
EN S. L. SCHWARZ IN HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM

Zoekt men bij deze vijf naar nog een anderen band dan die der practische en vriendschappelijke overweging, dan zou men met het noemen van één naam kunnen volstaan, n.l.: Cézanne. In alle geval geldt dit voor de vier laatstgenoemden die allen, op hoe verschillende wijze ook, het probleem der ruimte vóór alles ondergaan en trachten op te lossen. De ruimte is voor hen niet meer uitsluitend een factor, inhaerent aan het „onderwerp”, maar vóór alles direct uitdrukkingsmiddel van hun schepingsdrang, die zich dan, in tweede instantie, ook nog een object in de buitenwereld zoekt. Else Berg staat, zóó beschouwd, min of meer apart. Zij leeft zich in de eerste plaats uit in de kleur, — grootendeels van een donker, „branderig” gamma, oker en roodbruinen voornamelijk, waarin diep-in een hartstocht leeft die onder de vlakke behandeling aan de oppervlakte — egaal worden de kleurvlakken op het linnen gelegd, zóó dat de penseelstreek niet of weinig meer spreekt — blijft smeulen met een zwaren gloed.... Een gloed van „geloof” blijft leven onder het leed, dat gevoed wordt door de sociale ellende en door de pijn die het raadsel van het zijn en van de menswording kan oproepen; leed, dat haar figuren, haar moeders, haar kinderen vooral ook, als 't ware doet verstarren.... In haar jongste werken, speciaal in het meisjesportret uit Cecho Slowakije, komt echter iets van een lichter aanvaarden tot uiting: de kleur klaart op, wordt meer diaphaan, de vormgeving wordt losser.... Men kan echter moeilijk gelooven, dat hier, op deze, betrekkelijkerwijs gesproken, gemakkelijke wijze de uitweg gevonden werd voor de „dunkle”, maar geloovende „drang” die m. i. Else Berg's meest eigen bezit is.

Wim Schumacher's werk, de eerste zaal vullend, komt deze „voorrang” ongetwijfeld toe. De ruimte is hem als koel, tot eenvoudige steenen gehouwen materiaal, — stérk maar niet zwaar en licht van tint —, dat hij bouwt en stapelt tot de architectuur van zijn Droom. Hij heeft zich een vast en veilig tehuis geschapen, waarin hij toelaat wat van de buitenwereld uit tot hem komt. Toelaat en vrij laat! Want hoe streng en afgestemd en vast-geregeld zijn eigen levens-voering daarbinnen ook mag zijn, — hij eerbiedigt het karakter van zijn „gasten” en kwelt hen niet met zijn tucht. Het landschap (meest uit Italië) kan er tóch spreken van bloei en zon en zee; de figuur, het naakt, tóch getuigen van menschenlijke verteederen en warmte. Schumacher luistert naar hen als begrijpend —, zelfs teerhartig — biechtvader, om ze daarna, in de koele klaarte van zijn helder-rustige vertrekken, als tot een hooger „staat” op te heffen. Een stillere staat, — waarin het „gewoel beneden” niet verloochend is, maar inderdaad, naar de essentie, „opgeheven”.